

Svmma Juris Canonici

Comprehensa Tribus Partibus In Qva Distincte Et Svccincte Explicantur,
quæ ad personas, negotia, & iudicia Ecclesiastica ex Canonum præscripto,
pertinent

Sive Commentarius In Regulas Juris Pontificii, Qvæ In Libro Qvinto, Et
Sexto Decretalium Continentvr

Strein, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1659

Regvla XXXI. Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61853](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61853)

eamdem causam, nimirum evitandi periculi, & injuriæ non haberi rationem *Minimi, & Maximi*, ob quam Regula præcipit habendam esse. In donationibus verò, testamentis, & similibus inspicienda est mens, & voluntas auctoris. Cùm enim cuilibet arbitrium sit, lege non obstante, rerum suarum alienationem facere, vel mini-

nimum, vel maximum, vel mediocre poterit eligere. In quibus autem intentio ipsius latet, indaganda erit secundùm regulas de interpretatione legum traditas in *Prolegom.* §. 5. Salvo Regulæ nostræ præscripto, ubi nihil melius occurrit. *V. Franc. Turzanum in Fallentiis Regul. Juris. n. 108. Everard. Bronchorst Centur. iv. assert. 99.*

REGVLA XXXI.

Eum, qui certus est, certiorari ulterius non oportet.

Rationem dat Vivianus, quia denunciationes ad hoc fiunt, ut certior quis efficiatur. *l. Item veniunt. tit. de pet. hered.* In casum igitur certificatio cogitur, ab eo, qui certus est. *Pone casum, ait Gloss. c. ult. D. xi. V. sup. c. Si duobus de appellat.* in Archiepiscopo, qui sciens illum excommunicavit, qui appellaverat ad Papam. Item in eo, qui sciebat rem, quam emebat, servitutum debere, quæ non aget ex empto, quanto minoris. *l. i. tit. de act. empt. & venditi.* Addit *Dynus.* Qui mancipia vendunt (de animalibus idem dicitur) edocere debent emptores de vitiis, & moribus illorum: aliàs tenentur actione redhibitoria, vel quanto minoris. Sed si emptor sciat, vel scire possit, non tenetur amplius instruere illum.

Jam verò, quis dicatur certus esse, aliojus rei notitiam, seu sciëntiam habere, non levis quæstio est, etiam à *Peckio* mota, & variis allegationibus discussa. Si

autem Philosophos admittimus, dicent nobis à motivo, seu causa propter quã, defumi posse. Ea causa vel intrinseca, vel extrinseca est. Illa in Moralibus, & judicialibus rarò deprehenditur. Extrinseca consistit in auctoritate dicentium, literis, tabulis, documentis, signis, conjecturis, ac similibus: indeque nascitur varietas cognitionum, ut alia aliam certitudine antecellat.

Certus igitur non continuò est, qui à quocunque homine quippiam audit, & intellexit, sed inspicienda est attestantis dignitas, vitæ conditio, & status, quia multum interest, Davusne loquatur, an heros. Neque sufficit in genere assertum, sed qualitates rei, & accidentia ponderanda sunt. Literæ quoque, & instrumenta authentica sint, oportet. Denique prudentia, & discretio docebit inter dubium, & certum distinctionem. Presumitur autem ignorantia, nisi scientia probata fuerit. *infra Reg. 47. V. Dynum. & Peckium in Reg.*

Reg. iur. 13. Ignorantia facti, non juris excusat.

II. Amplia 1. ut locum habeat in a-
ctibus natura sua malis, ac prohibitis,
ubi alia, quam naturali insinuatione,
vel promulgatione minimè opus est.
Inexcusabilis enim censetur, quicun-
que naturaliter legem cognoscit, & ne-
gligit. *Ad Rom. c. 12. v. 2.*

Amplia 2. Ad iudicia & contractus.
Nam neque trina citatio necessaria est,
cum reus se exhibet: neque emptori vi-
tia rei venditæ aperire tenetur vendi-
tor, si prius nota erant emptori.

Amplia 3. Ad testamenta. Lex enim
non vult eum certiore fieri, qui insti-
tuit illos, quos ipsa vetat institui, præ-
sumens nimirum illi notam esse prohi-
bitionem.

Amplia 4. Ad sententiam iudicia-
lem, & amissionem juris alicujus. Nam
licet sententia per inhabilem iudicem,
qui communi opinione habilis existi-
matur, valida sit, non tamen ut aliqui
tradunt respectu illius, qui ejus inhabi-
litem norat. Similiter gesta per Pro-
curatorem excommunicatum occultè
communiter quidem subsistunt, non
valent tamen respectu ejus, qui scivit
excommunicatum esse. Contractus et-
iam non subsistit respectu illius, qui
sciebat ab inhabili ad contrahendum
factum esse.

III. His tamen non obstantibus
multi casus sunt, in quibus certitudini
accessio fit, idque tum maximè cum
præter cognitionem rei alius finis in-
tenditur. *l. denuntiasse 17. §. quid ergo.*
tit. de adult. Barb. in Addit. am. pag. 169.
ex. gr. 1. Ut reus absens contumax de-
clarari possit, trina citatione vocandus

est, nisi fortè una peremptoria citare-
tur *l. contumacia. tit. de re iud.*

2. Ne præcipitanti accusetur ju-
dex, trinam monitionem præmittit
Clerico, priusquam clericali privile-
gio spoliatur. *c. Contingit. de sent. excom.*

3. Idem faciendum præscribitur an-
te excommunicationem ferendam. *c.*
Constitutionem. in 6. eod. Indices sive mo-
nitibus tribus utantur, sive una pro om-
nibus, observent aliquorum dierum compe-
tentia intervalla. 4. Testes in testamen-
to non adhibentur, nisi rogati, quamvis
de re ipsa satis constet. quod scilicet pro
solennitate sic constitutum est ad ma-
jo rem firmitatem. l. hæredes. §. pen. tit. de
testam. V. Fa. h. l. 2. Controv. c. 35.

5. Quamvis rem totam iudex co-
gnitam habeat, nihilominus à partibus
informari, & implorari debet, non ut
ignorantia liberetur, qua omnino vacat,
sed ut iudicii processus, & forma serve-
tur. *l. Dies. §. hoc autem. tit. de damno inse-*
cto. Qui non postulavit, experiri non potest.
Postulare autè dicimus pro tribunali petere.

IV. Objicit. Titius à Sempronio hæ-
res institutus filio præterito, probè no-
vit, testamentum inofficiosum, adeoque
nullum esse: hoc tamen ipsi non oberit,
nisi à filio moneatur, & interpelletur.
l. Si filius. tit. de lib. & posth. & ibi Doffores.

R. Cum nemo præsumatur ita rerum
suarum oblitus esse, ut silentio trans-
mittat aliis, dubitare licet hæredi scri-
pto, eum, cui debetur hæreditas, jure
suo cedere, malleque jam obentis si-
lenter frui, quàm de obtinendis in ju-
dicio litigare. Quamdiu igitur nihil in
contrarium movet, jure suo gaudet
Titius, quamvis testamenti vitium non
ignoret. Obj. 2.

Obj. 2. Falcidiam detrahendam esse quamvis optimè nôrit, legatarius, nihilominus de eo admonendus est ab herede antequam faciat defalcationem. *Mynsing. Institut. tit. de lege Falcidia.*

R. Etsi legatarius bene sciat quartam partem de legatis detrahendam esse, non scit tamen, quanta sit bonorum portio, quantaque ea pars quæ demenda est. De hac ergò edoceri debet, idq; ad præcavendas lites, & exceptiones,

quarum proventus est maximus, ubi agitur de discernendo, & dividendo *Meum, ac Tuum.*

Ex dictis colligitur Regulam valere in rebus civilibus potissimum: in spiritalibus, & cognitionibus quæ ad permonendam & perficiendâ voluntatem pertinent, alio jure utimur. *Iastorum semita enim quasi lux splendens crescit usq; ad perfectum diem. Prov. 4. v. 18.*

REGVLA XXXII.

Non licet aëtori, quod reo licitum non existit.

1. Idem Vlpianus dicit in 41. Reg. I. C. *Non debet aëtori licere, quod reo non permittitur.* Pro exemplo Legislae ponunt. Si aëtori petenti datur dilatio propter testes, ergo etiam reo. Non placet Dyno, quia affirmativum est. Igitur negativa exempla vide. 1. Post cognitâ testium depositiones, testium ulterior productio reo non est licita. *Auth. de testib. §. Illud tamen.* Eandem ergò veritam esse aëtori convenit, imò magis, cum rei causa censeatur favorabilior iuxta Reg. xi supra explicatam. 2. Post litem contestatam reo non licet Procuratorem revocare. *l. Quæ omnia tit. de procurat.* Igitur nec aëtori licebit. 3. Reo non licet obscure respondere, dicendo, *Faciam*, quod de jure facere debeo, cum verisimiliter scit, quid debeat facere. Idem ergò nec aëtori licebit, ut nimirum libellum obscuris terminis conceptum offerat. 4. Reo prohibetur militem constituere procuratorem. Eandem legem sibi positam esse aëtor cogitet. Causam si quæris, ex jure æqualitatis danda est. Hujus enim ma-

xima curam in rep. esse cõvenit, quæ pacis, & tranquillitatis mater est, bonorum omnium conciliatrix, quemadmodum pluribus exemplis, & testificationibus declarat *Peckus* addens, duas hic regulas tractari, unam quidem affirmativam tacitè, alteram verò negativam expressè. Affirmativa est. *Quicquid permittitur aëtori vel iure, vel per rescriptû, vel aliàs, reo quoque debet esse permissum. c. 2. de mutuis petition. l. petenda. C. de in integr. rest.* Hoc tamen restrictionem admittit, ut postea videbimus. Nunc illâ,

II. *Ampliat.* Quamvis malitia in reo notetur. Permissum namq; illi censeatur quâdo evidentè justam causam tuetur, aëtoris malitiâ, & calumpnias pari numero compensare, juxta vulgare illud à *Gloss.* allegatum, *Qui habet jus in principali, cavillationes, & malitias adversarii potest per alias repellere: nec videtur fraudem facere, qui fraudè repellit. t. de leg. ii. l. Cum pater. §. Titio.* & sic intelligi potest. *c. Dominus noster. 23. q. 2. Ita Gloss.* Verù ex textu cit. *cap. Dominus noster.* nihil aliud colligimus, quàm insidias

O 2 licere